

انگیزه های مهارت آموزان برای شرکت در دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی شهرستان کرمانشاه

طاهره ملکی^۱، خدیجه مرادی^۲، نسترن حیدری^۳، مریم متقی^۴، نادر نادری^۵

- ۱- دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه تبریز
- ۲- کارشناس ارشد آموزشی و دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه رازی
- ۳- دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی
- ۴- دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی
- ۵- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی

چکیده

دستیابی به کشاورزی پایدار، نیازمند توجه روزافزون به آموزش های فنی و حرفه ای کشاورزی و تلاش برای ارتقای کیفی آن ها است. از جمله راه های افزایش کیفیت این دوره ها، توجه به انگیزه های مهارت آموزان برای شرکت در دوره های یادشده می باشد که در ادبیات موضوع، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این پژوهش، با هدف بررسی انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی به اجرا درآمده است (N=۳۰۰). نمونه آماری تحقیق، شامل ۱۱۵ نفر از شرکت کنندگان در هفت دوره آموزشی کشاورزی سازمان فنی و حرفه ای شهرستان کرمانشاه در سال ۱۳۹۱ بود که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) و به روش نمونه گیری تصادفی نظام یافته گزینش شدند. برابر نتایج به دست آمده، بالاترین انگیزه فردی مهارت آموزان، افزایش حضور در اجتماع به جهت ارتقاء تجارب فردی و اثبات خود به دیگران پس از کسب مهارت بوده است. مواردی مانند: دستیابی به مهارت به منظور بدست آوردن شغل مناسب در آینده، پیشرفت و بهبود آینده ی شغلی و کاربرد مهارت های به روز در محیط کار، بالاترین رتبه را در میان انگیزه های حرفه ای مهارت آموزان به خود اختصاص دادند. طبقه بندی انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان با بهره گیری از معیار ISDM صورت گرفت.

کلید واژه ها: آموزش فنی و حرفه ای کشاورزی، مهارت آموزان کشاورزی، انگیزه فردی، انگیزه ی حرفه ای.

نویسنده ی مسئول: طاهره ملکی

رایانامه: T.Maleki@tabrizu.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۳؛ پذیرش: ۱۳۹۳/۷/۲۳

مقدمه

منابع انسانی شایسته و کارآمد در هر کشور مهم ترین عامل مؤثر در توسعه پایدار آن کشور است (بیهیس-تولینیتو، ۱۹۹۶). به بیان دیگر، منابع انسانی جایگاهی تعیین کننده در روند توسعه یک کشور دارند و برای دستیابی به توسعه پایدار و متوازن در جامعه، بی تردید تربیت نیروی انسانی متخصص، کارآمد و مورد نیاز، در نهاد های آموزشی و پژوهشی، یک اصل اساسی است (تودارو، ۱۳۷۶). بی تردید، آموزش های فنی و حرفه ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی و تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف جهان و به ویژه کشورمان ایفا می کنند.

به طوری که، رشد روزافزون یادگیری در نیروی انسانی و دست یابی جوانان به اشتغال پایدار از رسالت هایی است که بر عهده سازمان فنی و حرفه ای نهاده شده است. این آموزش ها، با همراه و هم آهنگ کردن آموزش های نظری و عملی، این امکان را برای افراد آموزش دیده فراهم می کنند تا هم سویی بیشتری با نیازهای بازار کار داشته و از این راه، برای جذب در فعالیتهای اقتصادی-اجتماعی آمادگی بیشتری پیدا کنند (سلیمی فر و مرتضوی، ۱۳۸۴). در میان دیگر دوره های فنی و حرفه ای، دوره های آموزشی مرتبط با مشاغل کشاورزی متقاضیان بیشتری دارد و مهارت آموزان این دوره ها، با هدف دست یابی به شغل مناسب در بازار کار کشاورزی و یا بهبود مهارت های حرفه ای خود در زمینه کشاورزی، اقدام به شرکت در این دوره ها می کنند. بنابراین، آگاهی از انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان دوره های یاد شده، به برآورده کردن انتظار آنان از سازمان فنی و حرفه ای و به طور کلی بهبود کیفیت و کمیت برگزاری دوره های این سازمان کمک خواهد کرد. در حالی که بررسی این موضوع توسط پژوهشگران علوم اجتماعی، تا حدود زیادی مورد غفلت واقع شده است.

انگیزه یکی از عامل های مؤثر در یادگیری است که اهمیت آن از سوی بسیاری از صاحب نظران آموزش کشاورزی مورد تأکید قرار گرفته است (جان لیت، ۲۰۰۸؛ امینی و همکاران، ۱۳۸۱). هافمن (۲۰۰۶)، انگیزه را، نیرویی می داند که به رفتار شدت و جهت می دهد و در

حفظ و تداوم آن به یادگیرنده کمک می کند. هم چنین، نیرویی است که به یادگیرنده توان می دهد تا فعالیت های خود را به سمت هدف مورد نظر هدایت کند. انگیزه، عالی ترین شاه راه یادگیری است، بدین معنا که، هر چه انگیزه فرد برای آموختن بیشتر باشد، فعالیت و تلاش بیشتری برای رسیدن به هدف نهایی متحمل خواهد شد (شیلا، ۱۹۹۴). بدون انگیزه کافی، مهارت آموز هر چند هم توانا باشد، قادر نخواهد بود به هدف های بلند مدت در امر یادگیری دست یابد (اسفندیاری و محمودی، ۱۳۸۷). با توجه مطالب یاد شده در زمینه اهمیت مبحث انگیزه در امر یادگیری، این پژوهش درصدد بررسی انگیزه های مهارت آموزان دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی برآمد.

هاراکیوکیز و همکاران (۱۹۹۸)، دو نوع هدف را در به وجود آوردن انگیزه مثبت برای انجام فعالیتی خاص توسط افراد معرفی می کنند. یکی، هدف عملکردگرایشی است که در فرد انگیزه مثبت ایجاد می کند تا از دیگران پیشی گرفته و شایستگی خود را نسبت به آنان نشان دهد، دیگری، هدف عملکرد اجتنابی است که فرد با داشتن این انگیزه، اقدام به انجام فعالیتی خاص می کند تا از شکست خوردن و نادان به نظر رسیدن، پرهیز کند.

از نظر اتکینسون نیز، چهار مؤلفه، میزان گرایش فرد را در انجام یک کار و فعالیت تعیین می کنند که عبارتند از: انگیزه کسب موفقیت، انگیزه جلوگیری از شکست، احتمال ذهنی دست یابی به موفقیت پس از انجام یک فعالیت و ارزش تشویقی پس از رسیدن به موفقیت (ریو، ۲۰۰۵: ۱۷۶). بنا به نظر زمانی (۱۳۷۶)، پذیرش دگرگونی های اجتماعی، شرکت فعال در یادگیری، پذیرش مسئولیت های فردی و اجتماعی، حضور در برنامه های توسعه روستایی و ملی، اعمال مدیریت درست، توفیق در تولید و به طور کلی، موفقیت در هر عمل و رفتاری به میزان زیادی بستگی به انگیزش و گرایش دارد که در انسان به وجود آمده و بروز می کند.

برخی از پژوهشگران دو دسته از عامل های انگیزشی را برای آغاز یک فعالیت خاص مؤثر می دانند که عبارتند از: عامل های فردی مانند: نسبت دادن موفقیت یا شکست با توانایی ها و استعداد فردی، مهارت های شناختی و فراشناختی یادگیرنده، مرتبط بودن محتوا و مطالب کلاس با نیازها و علاقه ی فراگیران و ویژگی های شخصیتی مانند:

بیشتر نظریه‌های موجود در زمینه‌ی انگیزش، سازه‌هایی چون غریزه، سلیقه‌ها، عادت‌ها، نیازها و هدف‌ها را به عنوان موتور راه انداز موجود زنده برای اقدام به فعالیتی خاص، پیشنهاد می‌کنند. در این فرآیند، نیازها و هدف‌ها، جهت‌گیری فعالیت را تعیین می‌کنند، تا در نهایت، رفع نیازها و یا دست‌یابی به هدف‌ها محقق گردد (پینتریچ و اسکینک، ۲۰۰۲).

آبراهام مزلو چارچوب نظری جالبی برای نیازهای انسان در نظر می‌گیرد. وی، نیازها را یک هرم از بالا به پایین شامل: نیازهای زیستی، احساس امنیت، تعلق خاطر، محبت، احترام به نفس و خودشکوفایی می‌داند (هرسی و بلانچارد، ۱۳۸۸).

هرزبرگ برای انسان دو دسته نیاز متفاوت قایل است که مستقل از یکدیگرند و به صورت‌های مختلفی رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند. هرزبرگ، نخستین دسته از نیازها را عوامل بهداشت نامید. زیرا نیازهای محیط انسان را توصیف می‌کنند و کارکرد مثبت عامل‌های محیطی سبب جلوگیری از نارضایتی شغلی است. هرزبرگ، دومین دسته نیازها را، انگیزنده‌ها نامید. زیرا این نیازها موجبات انگیزش افراد را برای عملکرد بهتر فراهم می‌سازند. عامل‌های بهداشت عبارت‌اند از: محیط، خطی‌مشی و مدیریت، شرایط کار، روابط اجتماعی افراد، پول، مقام و... انگیزنده‌ها نیز عبارت‌اند از: انگیزه به دست آوردن کار، کسب موفقیت، قدردانی برای انجام کار، کار تلاش برانگیز، مسئولیت‌فزاینده و رشد و توسعه (همان منبع). بر پایه‌ی نظر مک‌کلند، سه نوع نیاز شامل: نیاز به پیشرفت، نیاز به پیوندجویی و نیاز به قدرت وجود دارد (ترنر و هرن، ۱۹۹۷).

پژوهش‌های محدودی در ارتباط با شناسایی انگیزه‌های فردی و حرفه‌ای مهارت‌آموزان دوره‌های فنی و حرفه‌ای کشاورزی صورت گرفته و بیشتر تحقیقات موجود، بر اهمیت و نقش انگیزه در یادگیری و یا بررسی انگیزه‌های مهارت‌آموزان در دیگر دوره‌های آموزشی، تأکید کرده‌اند. از این رو، دستاوردهای به دست آمده از این تحقیق، به برنامه‌ریزان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشاورزی کمک می‌کند تا با آگاهی از هدف‌ها و انگیزه‌های (فردی و حرفه‌ای) مهارت‌آموزان این دوره‌ها، کیفیت آموزش‌ها را در جهت

خودکارآمدی و اعتماد به نفس. گاهی از مشوق‌ها و محرک‌ها، به عنوان فراهم‌بودن تسهیلات، منابع و حمایت‌های اجتماعی، تأثیر گروه هم‌سالان، مهارت‌های مربی و والدین با عنوان عامل‌های انگیزشی محیطی یاد می‌کنند (پارک، ۱۳۸۲؛ رنکین، ۱۹۹۶؛ کویین، ۲۰۰۰).

صاحب‌نظران دریافته‌اند که، میان انگیزه کسب عزت، قدرت طلبی، تشویق، توانایی، رقابت‌جویی، وابستگی اجتماعی، رسیدن به هدف‌های آینده، علاقه به تحصیل و کسب رضایت دیگران و علاقه به کارهای مرتبط در جهت پیشرفت تحصیلی، ارتباط قوی و معناداری وجود دارد (سرافینو، ۱۹۹۸؛ ام‌کناری و همکاران، ۱۳۸۳). در این میان، ولادفسکی (۱۹۸۵)، باور دارد که شش عامل نگرش‌ها، نیازها، محرک‌های خارجی، عواطف، شایستگی و تقویت در ایجاد انگیزش برای اقدام به فعالیتی خاص مؤثر است (جارویس، ۱۳۸۷). بنا بر نتایج پژوهش صالحی ناغانی (۱۳۷۳)، افراد، با انگیزه پیشرفت بیشتر، برای گردآوری اطلاعات و دانش مربوط به راه‌های شغلی جدید بیشتر فعال هستند.

بخشی جهرمی و شهیدی زندی (۱۳۸۸)، باور دارند که، انگیزه‌ها علاوه بر اینکه تأثیر مستقیم بر کارایی و عملکرد فراگیران دارند، می‌توانند موفقیت آنان را پیش‌بینی کرده و معیاری برای سیاستگذاران در بخش آموزش کشاورزی باشند. مواردی همچون افزایش بهره‌وری و کارایی تحرک اجتماعی، پیشرفت شغلی، گسترش خلاقیت و نوآوری از نتایج بهره‌مندی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به شمار می‌آیند (محمدی، ۱۳۹۰). پس، دستیابی به آن‌ها، یکی از انگیزه‌های فراگیران از شرکت در دوره‌های فنی و حرفه‌ای است. نتایج تحقیق سرمایه‌انسانی و کارآفرینی در رویکرد فنی و حرفه‌ای در استان خراسان، بیشترین انگیزه و هدف فراگیران از شرکت در دوره‌های فنی و حرفه‌ای را به دست آوردن شغل مناسب معرفی می‌کند.

به طوری که، ۴۵/۶ درصد از آنان انگیزه شرکت خود در این دوره‌ها را دستیابی به شغل مناسب عنوان کرده‌اند. علاقه به رشته آموزشی با ۲۰/۳ درصد، یادگیری یک حرفه با ۱۶/۲ درصد و گذراندن اوقات فراغت با ۸/۷ درصد در مرتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند (سلیمی‌فر و مرتضوی، ۱۳۸۴).

انحراف معیار از میانگین یا معیار (ISDM)، گنگناهارپا و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۲۷) که به صورت انجام شد:

$$D < M - 1/2SD$$

در سطح کم

$$M - 1/2SD \leq D \leq M + 1/2SD$$

در سطح متوسط

$$D > M + 1/2SD$$

در سطح زیاد

یافته ها

همان گونه که از داده های جدول ۱ پیداست، ۵۴/۸ درصد از شرکت کنندگان در دوره های فنی و حرفه ای در رده سنی ۱۹ تا ۲۶ سال قرار داشته و ۹۱/۳ درصد در رشته ی کشاورزی مشغول به تحصیل بودند که تحصیلات بیشتر آنان در مقطع کارشناسی بود (۷۱ درصد).

جدول ۱- توزیع فراوانی مهارت آموزان بر پایه ی ویژگی های فردی

درصد	فراوانی	ویژگی	
۵۴/۸	۶۳	۱۹-۲۶ سال	گروه سنی
۳۳/۹	۳۹	۲۷-۳۴ سال	
۴/۳	۵	۳۵-۴۲ سال	
۷	۵	۴۳-۵۰ سال	
۱۰۰۰	۱۱۵	جمع	
۸۲/۶۰	۹۵	کشاورزی	رشته تحصیلی
۱۷/۳۹	۲۰	غیر کشاورزی	
۱۰۰۰	۱۱۵	جمع	
۲۸/۷	۳۳	دانشجو	وضعیت شغلی
۱/۷	۲	کارمند	
۶۹/۶	۸۰	بیکار	
۱۰۰۰	۱۱۵	جمع	
۷/۳	۵	دیپلم	مقطع تحصیلی
۱۱/۸	۱۳	کاردانی	
۷۰/۹	۷۸	کارشناسی	
۱۰	۱۱	کارشناسی ارشد	
-	۵	بدون پاسخ	
۱۰۰۰	۱۱۵	جمع	

در داده های جدول ۲، انگیزه های افزایش حضور در اجتماع به جهت افزایش تجربه فردی، اثبات خود به دیگران پس از کسب مهارت و تقویت مهارت انجام کار گروهی رتبه های اول تا سوم انگیزه های فردی را به خود

مهارت آموزان به بازار کار بهبود بخشیده و در راستای توسعه سرمایه انسانی بخش کشاورزی، گامی مهم بردارند. دست یابی به این مهم، در گرو تحقق هدف های این پژوهش خواهد بود که عبارتند از:

۱- شناسایی و اولویت بندی انگیزه های فردی و حرفه ای فراگیران دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی؛

۲- طبقه بندی انگیزه های فردی و حرفه ای فراگیران با استفاده از معیار ISDM

۳- تعیین ارتباط هریک از متغیرهای مستقل تحقیق با انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان.

روش شناسی

این پژوهش، از نظر روش گردآوری داده ها، توصیفی-پیمایشی است و به لحاظ استفاده از نتایج پژوهش، از نوع تحقیقات کاربردی به شمار می آید. هم چنین، از جهت امکان کنترل متغیرها از نوع تحقیقات غیرآزمایشی است. جامعه آماری تحقیق، شامل همه ی مهارت آموزان شرکت کننده در دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی (هفت دوره) برگزار شده در شهرستان کرمانشاه بود (N=۳۰۰) که با بهره گیری از جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) ۱۱۵ تن از آنان با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی نظام یافته، گزینش شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ای محقق ساخته بود که محورهای عمده ی گویه های آن با بررسی مطالعات پیشین، جستجو در پایگاه ها، مجله های پژوهشی، مطالعات کتابخانه ای و مصاحبه عمیق با مهارت آموزان دوره های فنی و حرفه ای (پیش از طراحی پرسشنامه) استخراج شد.

روایی محتوایی آن هم بر پایه ی نظر هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی تأیید و پایایی آن برای متغیر وابسته با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ، (α=۰/۸۵) مورد تأیید قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، درصد) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، آزمون تحلیل واریانس یک سویه) صورت گرفت. طبقه بندی انگیزه های حرفه ای و فردی مهارت آموزان از شرکت در این دوره ها به منظور ترسیم وضعیت موجود انگیزه های یاد شده، از جمع جبری گویه ها بر پایه فاصله

اختصاص دادند. هم چنین، انگیزه های دستیابی به مهارت های لازم به منظور به دست آوردن شغل مناسب در آینده، پیشرفت و بهبود آینده ی شغلی و کاربرد مهارت- های به روز در محیط کار بالاترین انگیزه ی حرفه ای مهارت آموزان برای ورود به دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی بودند. به بیان دیگر، انگیزه مهارت آموزان از شرکت در دوره های فنی- حرفه ای کشاورزی، بیشتر در زمینه ی مورد های ذکر شده بود.

جدول ۲- اولویت بندی انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	انگیزه های فردی
۱	۰/۲۱۶	۰/۸۴	۳/۸۸	افزایش حضور در اجتماع به جهت افزایش تجربه فردی
۲	۰/۲۲۱	۰/۸۷	۳/۹۳	اثبات خود به دیگران پس از کسب مهارت
۳	۰/۲۲۳	۰/۸۷	۳/۹	تقویت مهارت انجام کار گروهی
۴	۰/۲۳۸	۰/۸۵	۳/۵۶	یافتن راهی برای ورود به دنیای کار
۵	۰/۲۴۱	۰/۸۸	۳/۶۵	یادگیری زمینه های بروز کار آفرینی در مشاغل کشاورزی
۶	۰/۲۶	۰/۹۷	۳/۶۶	احساس نیاز به پیشرفت
۷	۰/۲۸	۰/۹۷	۳/۵۱	افزایش اعتماد به نفس فردی
۷	۰/۳۳	۱/۰۷	۳/۲۹	فرار از بیکاری ناشی از دوران مجرد
۸	۰/۳۳	۱/۱	۳/۲۹	افزایش رفاه خانوادگی
۹	۰/۴۹	۱/۳۲	۲/۶۶	همراهی با دیگر دوستان در کلاس ها
۱۰	۰/۵۳	۱/۲۳	۲/۳۱	اصرار خانواده برای شرکت در کلاس ها

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	انگیزه های حرفه ای
۱	۰/۱۵	۰/۶۸	۴/۴۳	دستیابی به مهارت های لازم به منظور به دست آوردن شغل مناسب در آینده
۲	۰/۱۵۷۰	۰/۶۵	۴/۱۴	پیشرفت و بهبود آینده ی شغلی
۳	۰/۱۶۵	۰/۶۸	۴/۱۸	کاربرد مهارت های به روز در محیط کار
۴	۰/۱۶۵۴	۰/۶۹	۴/۱۷	افزایش مهارت های شغلی
۵	۰/۱۶۸	۰/۶۸	۴/۰۴	ایده پردازی های اشتغال زا
۶	۰/۱۷۵	۰/۷۲	۴/۱۰	پرورش خلاقیت
۷	۰/۱۸۲	۰/۷۲	۳/۹۵	همخوانی با شرایط متنوع شغلی
۸	۰/۱۸۵	۰/۷۵	۴/۰۵	رفع نیازهای شغلی
۹	۰/۲	۰/۷۷	۳/۹	انجام موفقیت آمیز وظایف شغلی
۱۰	۰/۲۱۱	۰/۸	۳/۷۸	افزایش مسئولیت پذیری شغلی
۱۱	۰/۲۲۱	۰/۸۸	۳/۹۷	کسب اطلاعات شغلی
۱۲	۰/۲۳	۰/۸۸	۳/۸۵	هماهنگی با نیازهای بازار کار
۱۳	۰/۲۴	۰/۹	۳/۸	جذب تسهیلات بانکی
۱۴	۰/۲۶	۰/۹۷	۳/۶۹	بهبود وضعیت امرار معاش خانواده
۱۵	۰/۳۴	۱/۰۲	۳/۵۴	افزایش دانش در زمینه ی رشته های کشاورزی

به منظور توصیف کلی وضعیت انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان دوره های فنی- حرفه ای کشاورزی، در آغاز گویه های مربوط به هر یک از انواع انگیزه با هم جمع و آن گاه با استفاده از روش فاصله انحراف معیار از میانگین (معیار ISDM)، نسبت به طبقه بندی به منظور توصیف کلی وضعیت انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان دوره های فنی- حرفه ای کشاورزی، در آغاز گویه های مربوط به هر یک از انواع انگیزه با هم جمع و آن گاه با استفاده از روش فاصله انحراف معیار از میانگین (معیار ISDM)، نسبت به طبقه بندی

متوسطی برای شرکت در این دوره ها بودند. در حالی که بیشتر شرکت کنندگان دارای رشته های غیر کشاورزی از انگیزه های فردی متوسط و انگیزه های حرفه ای قوی برای شرکت در این دوره ها بودند. این موضوع شاید بیانگر این مطلب باشد که مهارت آموزان رشته های غیر کشاورزی دارای امید بیشتری برای خود اشتغالی مناسب در این بخش بوده و یا قابلیت های موجود در این بخش را بیشتر باور دارند.

هم چنین، بر پایه ی داده های این جدول، انگیزه های فردی مهارت آموزان دیپلم در سطح متوسط ارزیابی شد. ۶۱/۵ درصد دارندگان مدرک کاردانی نیز دارای انگیزه فردی متوسط و ۵۳/۸ درصد از افراد دارای مدرک کارشناسی از انگیزه های فردی قوی برخوردار بودند. این در حالی است که، ۵۳/۸ درصد از این افراد انگیزه حرفه ای متوسطی برای شرکت در دوره ها داشتند. دیگر نتایج، در جدول ۳، ارایه شده است.

چنین، انگیزه ی حرفه ای ۲۳/۵ درصد از مهارت آموزان در سطح ضعیف ارزیابی گردید. انگیزه ی حرفه ای ۴۶/۵ درصد در سطح متوسط و انگیزه ی حرفه ای ۲۷ درصد در سطح قوی قرار داشت.

جدول ۳ گویای آن است که رشته ی تحصیلی ۵۵/۲ درصد از مهارت آموزان، کشاورزی بود و انگیزه فردی بالایی برای شرکت در دوره ها داشتند. این در حالی است که، انگیزه های فردی شرکت کنندگان رشته های تحصیلی غیر کشاورزی در سطح متوسط ارزیابی شد. ولی ۵۴ نفر (۵۱/۴ درصد) از مهارت آموزان رشته کشاورزی، انگیزه حرفه ای متوسطی برای شرکت در دوره های فنی- حرفه ای داشتند و ۶۰ درصد از مهارت آموزانی که دارای رشته غیر کشاورزی بودند، انگیزه های حرفه ای بالایی برای شرکت در این دوره ها داشتند. این امر بیانگر آنست که تحصیل کردگان رشته ی کشاورزی دارای انگیزه فردی قوی و انگیزه حرفه ای

جدول ۳- هنرآموزان بر پایه انگیزه ی مهارت و رشته و مقطع تحصیلی (n=۱۱۵)

رشته/مقطع تحصیلی	انگیزه	فردی			حرفه ای		
		ضعیف	متوسط	قوی	ضعیف	متوسط	قوی
رشته تحصیلی	کشاورزی شمار (درصد)	۳(۲/۹)	۴۴(۴۱/۹)	۵۸(۵۵/۲)	-	۶(۶۰)	۴(۴۰)
	غیر کشاورزی: شمار (درصد)	۲۴(۲۲/۹)	۵۴(۵۱/۴)	۲۷(۲۵/۷)	۳(۳۰)	۳(۳۰)	۴(۶۰)
مقطع تحصیلی	دیپلم	-	(۵۰)۴	(۵۰)۴	(۵۰)۴	(۲۵)۲	(۲۵)۲
	کاردانی	-	(۳۸/۵)۵	(۶۱/۵)۸	-	(۶۹/۲)۹	(۳۰/۸)۴
	کارشناسی	(۳/۸)۳	(۴۲/۳)۳۳	(۵۳/۸)۴۲	(۲۶/۹)۲۱	(۵۳/۸)۴۲	(۱۹/۲)۱۵
	کارشناسی ارشد	-	(۴۵/۵)۵	(۵۴/۵)۶	(۱۸/۲)۲	(۹/۱)۱	(۷۲/۷)۸

که نشان دهنده ی رابطه ی معنی داری میان سن و انگیزه ی مهارت آموزان بود. برای بررسی تأثیر وضعیت شغلی بر انگیزه های فردی و حرفه ای شرکت کنندگان در دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی از آزمون تجزیه واریانس یک سویه آزمون شد.

نتایج این تحلیل (جدول ۴)، گویای آن است که انگیزه های حرفه ای مهارت آموزان دارای وضعیت شغلی متفاوت، با هم اختلاف معناداری دارد. اما انگیزه های فردی تفاوت معناداری در میان مهارت آموزان واجد شغل های متفاوت (دانشجو، بیکار، خانه دار و کارمند)، ندارد.

در ادامه پژوهش مشخص شد، انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان در دوره های فنی - حرفه ای کشاورزی در میان پاسخگویان با رشته ی تحصیلی کشاورزی و غیرکشاورزی یکسان بوده و از لحاظ آماری تفاوت معنی داری نداشت ($t=-1/3, p=-1/3$). هم چنین، انگیزه های حرفه ای نیز در میان دو گروه فارغ التحصیلان کشاورزی و غیرکشاورزی تفاوت معناداری نداشت ($t=0/555, p=0/66$).

به منظور بررسی رابطه بین سن و انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان در دوره های فنی - حرفه ای کشاورزی، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد ($t=0/3, p=0/01$)

این بدان معناست که وضعیت شغلی بر انگیزه حرفه ای کرده اند، تأثیر داشته است، اما انگیزه فردی مهارت افرادی که در دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی شرکت آموزان مستقل از وضعیت شغلی آنان بوده است.

جدول ۴- تأثیر وضعیت شغلی بر مهارت آموزان جامعه ی مورد بررسی

انگیزه	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig
حرفه ای	بین گروه ها	۳	۱۲۳/۱۲۷	۶۹۸/۲	۰/۰۳*
	درون گروه ها	۵۲۳۰/۹۵۵	۱۲۶/۴۷		
	کل	۵۶۱۲/۳۲۴	۱۱۱		
فردی	بین گروه ها	۳	۰۲۹/۵۳	۴۳۳/۱	۰/۲۳۷
	درون گروه ها	۴۱۰۸/۳۲۶	۰۱۲/۳۷		
	کل	۴۲۶۷/۴۱۲	۱۱۴		

جدول ۵- مقایسه ی انگیزه مهارت آموزان بر پایه ی وضعیت شغلی

وضعیت شغلی	دیگر زیرگروه ها	فاصله از میانگین	انحراف معیار	Sig
دانشجو	خانه دار	-۱/۶	۱/۸	۰/۳۵
	بیکار	۲/۵	۱/۵	۰/۰۹
	کارمند	-۲/۸	۴/۹	۰/۵۶

از آزمون F یک سویه استفاده شد که یافته های آن در جدول ۶ آمده اند.

با استناد به یافته های این جدول، انگیزه های حرفه ای در میان مهارت آموزان دارای مقاطع تحصیلی مختلف، تفاوت معناداری داشت. این در حالی است که انگیزه های فردی پاسخگویان، در میان همه مقاطع تحصیلی اعم از دیپلم، کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد، تفاوت معناداری نداشت. به بیان دیگر، تحصیلات بر روی انگیزه های حرفه ای تأثیرگذار بوده است.

بر پایه ی نتایج جدول بالا، از میان زیرگروه های طبقه شغلی (دانشجو، خانه دار، بیکار و کارمند) تنها انگیزه حرفه ای دانشجویان با انگیزه حرفه ای دیگر زیرگروه ها تفاوت معنی دار داشت.

این نتیجه گویای آن است که دانشجویان در راستای ارتقای مهارت های حرفه ای خود و با هدف کسب صلاحیت های لازم برای بدست آوردن شغل مناسب در آینده، انگیزه قوی تری برای شرکت در دوره های فنی-حرفه ای کشاورزی داشته اند. به منظور تفاوت انگیزه های فردی و حرفه ای پاسخگویان در مقاطع مختلف تحصیلی،

جدول ۶- تأثیر مقطع تحصیلی بر انگیزه های فردی و حرفه ای مهارت آموزان

انگیزه ها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig
فردی	بین گروهی	۳	۶۰۰/۱۴۳	۹۸۳/۲	۰/۰۲۵
	درون گروهی	۱۰۶	۱۴۴/۴۸		
	کل	۱۰۹	۵۵۳۴/۱۱۴		
حرفه ای	بین گروهی	۳	۷۶۵/۱۰	۲۷۵/۰	۰/۸۴۴
	درون گروهی	۱۰۶	۱۹۴/۳۹		
	کل	۱۰۹	۴۱۸۶/۸۸۹		

بحث و نتیجه گیری

در برخی از پژوهش ها، توجه به انگیزه ی شرکت کنندگان دوره های فنی و حرفه ای، یکی از شاخص های ارزیابی عملکرد مریبان فنی و حرفه ای و میزان موفقیت آنان در هدف های شغلی خود مورد تأکید قرار گرفته است (کوپلند، ۲۰۰۴؛ گریدی و همکاران، ۲۰۰۶؛ گری و استارک، ۲۰۰۷) که این امر بیانگر توجه به انگیزه برای ایجاد و تقویت امر یادگیری است. لذا، این تحقیق در راستای بررسی انگیزه های مهارت آموزان دوره های فنی حرفه ای کشاورزی، در دو مرحله صورت گرفت. مرحله ی اول، بررسی انگیزه های فردی مهارت آموزان از شرکت در این دوره ها مشخص شد و در مرحله ی بعد، بررسی انگیزه های حرفه ای آنان استخراج گردید.

بر این پایه، مهم ترین انگیزه ی فردی مهارت آموزان از شرکت در دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی، افزایش حضور در اجتماع به جهت افزایش تجربه، اثبات خود به دیگران پس از کسب مهارت و تقویت مهارت انجام کار گروهی بودند. شاید این بدان علت باشد که مهارت آموزان دوره های فنی و حرفه ای کشاورزی از هدف های برگزارکنندگان و سودمندی های شرکت در کلاس ها تاحدودی اطلاع دارند که با انگیزه های یاد شده، اقدام به شرکت در کلاس ها می کنند.

محمدی (۱۳۹۰)، نیز بر این باور است که آموزش های فنی و حرفه ای، افزایش بهره وری و افزایش تحرک اجتماعی خواهد شد. دمیگ (۱۳۷۳)، هم اظهار می دارد که، گرایش زیادی از جانب مهارت آموزان در جهت تجربه اندوزی و استفاده از تجربه های صنعتی وجود دارد. هم چنین این نتیجه، با نظر هاراکویز و همکاران (۱۹۹۸)، در مورد عامل ایجاد انگیزش در افراد، برای اقدام به فعالیتی خاص، همخوانی دارد. در قسمت دوم پژوهش مشخص شد که، مهم ترین انگیزه حرفه ای مهارت آموزان از شرکت در این دوره ها، دستیابی به صلاحیت های لازم برای بدست آوردن شغل مناسب در آینده، پیشرفت و بهبود آینده ی شغلی و کاربرد مهارت های به روز در محیط کار بودند.

قارون (۱۳۸۳)، بیشترین انگیزه ی تلاش برای تقویت آموزش های فنی و حرفه ای را چیره شدن بر بحران بیکاری، ارتقای مهارت های شغلی و تأمین نیازهای اقتصادی می

داند. نتایج دیگر تحقیقات هم، نقش آموزش های فنی و حرفه ای را در کسب این موارد تایید می کنند (سانگ هون و جیپهون، ۲۰۰۶؛ زینلی زاده و زینلی زاده، ۱۳۹۱؛ رایبسنسون و همکاران، ۲۰۰۷؛ محمدی، ۱۳۹۰).

کاربرد مهارت های به روز در محیط کار، یکی دیگر از موردهای استخراج شده به عنوان انگیزه های حرفه ای مهارت آموزان از شرکت در دوره های آموزش فنی- حرفه ای می باشد. سلیمی فر و مرتضوی (۱۳۸۴) هم باور دارند که آموزش های فنی و حرفه ای با بهره مندی از مباحث علمی و استفاده از روش های پذیرفته شده آموزش های رسمی (کلاسیک)، راه خود را از یادگیری بر مبنای تجربه علمی صرف جدا کرده و این توانایی را در آموزش دیده فراهم می کنند که بتواند خود را در برابر دگرگونی های فناورانه (تکنولوژیک) به آسانی هماهنگ کند.

یافته های پژوهش نشان داد که تحصیل کردگان رشته های غیرکشاورزی دارای انگیزه های حرفه ای بالاتری نسبت به مهارت آموزان رشته های کشاورزی هستند. این موضوع، شاید بیانگر آن باشد که مهارت آموزان رشته های غیر کشاورزی دارای امید بیشتری برای ایجاد اشتغال مناسب در این بخش بوده و قابلیت های موجود در این بخش را بیشتر باور دارند. در واقع، می توان گفت دانشگاه و جو آموزشی موجود در آن، نقش خود را در افزایش انگیزه حرفه ای دانش آموختگان خوب بازی نکرده است.

ملکی و رستمی (۱۳۹۲) هم، یکی از بازدارنده های گسترش کارآفرینی و بروز خلاقیت شغلی در آموزش عالی کشاورزی را کمبود زیرساخت های اطلاع رسانی و فناوری های خلاقیت آموز می دانند. آنان باور دارند، دانشگاه و به ویژه دانشکده های کشاورزی، نقش فعالی در آگاهی دانشجویان از فرصت ها و قابلیت های موجود در بخش کشاورزی ایفا نکرده است. بنابراین طبیعی است که میزان انگیزه حرفه ای در میان آنان پایین تر باشد.

بنابر یافته های پژوهش، پیشنهاد می شود:

- توجه به کیفیت آموزش های فنی و حرفه ای در مرکزهای آموزش دهنده بیشتر شود تا با آموزش های کیفیت مدار در این مراکزها، افزایش کارایی آنان بصورت عملی در بازار کار دیده شود. این افزایش کیفیت می تواند شامل استفاده از کارگاه ها و فناوری های نوین، مربیان به

- روز و کارآمد باشد.
- روز و کارآمد باشد.
- نوع و سطح برگزاری مهارت های مورد آموزش در کلاس های فنی و حرفه ای بهبود یافته و مهارت های جدید، هماهنگ با علم روز و متناسب با سطح تحصیلات آنان، ارائه شوند.
- در کلاس های فنی و حرفه ای کشاورزی بازدید از مراکزهای موفق، دعوت از کارآفرینان نمونه صورت گیرد تا از این راه، نگرش مثبت تری در میان مهارت آموزان رشته های کشاورزی نسبت به وجود قابلیت های بالای کاری در این بخش، بوجود آید تا هم در نهایت منجر به بهبود انگیزه ی آنان شود.
- ارتباط مؤثری میان مراکزهای کارپایی و واحدهای صنعتی کشاورزی به وجود آید تا پس از شناسایی نیازهای آموزشی این واحدها و آموزش آن ها در کلاس های فنی، این مراکزها نیز تا حد امکان از مهارت آموزان این دوره ها برای کار استفاده کنند.
- ارزشیابی دوره ها به محققان خبره سپرده شود تا بدین ترتیب، یکی از معیارهای موفقیت دوره ها، میزان حفظ و ارتقای انگیزه های مهارت آموزان شرکت کننده در دوره ها قرار داده شود.

منبع ها

- اسفندیاری، ر، و محمودی، الف، (۱۳۸۷). تأثیر عوامل انگیزه بر مهارت آموزی زبان تخصصی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مجله دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دوره ۳۱، شماره ۱، ص ۷-۹.
- بخشی چهارمی، آ، شهیدی زندی، ک، (۱۳۸۸). بررسی انگیزه های تحصیلی دانشجویان رشته های کشاورزی دانشگاه جامع علمیکاربدی کرمان، مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی، جلد پنجم، شماره دوم، ص ۸۹-۱۰۰.
- بیژنی، م؛ مرادی، ح و کرمی، غ، (۱۳۹۰). بررسی مفهوم و جایگاه انگیزش در برنامه های آموزش بزرگسالان، ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه. شماره ۱۳۲، خردادو تیرماه ۱۳۹۰.
- پارک، ک، (۱۳۸۲). ترجمه خسرو رفایی شیرپاک، درس نامه طب پیشگیری و پزشکی اجتماعی، جلد دوم، چاپ اول، انتشارات ایلیا، تهران، ۱۳۸۲.
- تودارو، م، (۱۳۷۶). توسعه اقتصادی در جهان سوم. مترجم: فرجادی، غ. جلد اول، چاپ سوم، تهران: سازمان برنامه و بودجه.
- جارویس، ب، (۱۳۸۷). آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم. تهران؛ انتشارات سمت، چاپ پنجم.
- حیدری موسی نارنجی، ح و حیدری موسی نارنجی، م، (۱۳۹۱). تحلیل تأثیر آموزش های فنی و حرفه ای بر عملکرد تخصصی و اثربخشی شغل های مهارتی: مطالعه موردی کارخانجات تولید بدنه خودرو در استان کرمانشاه. فصلنامه مهارت آموزی. دوره اول، شماره دوم، زمستان ۱۳۹۱.
- دمینگ، الف، (۱۳۷۷). خروج از بحران، ترجمه ی نوروز درداری، انتشارات فرهنگی رسا، چاپ دوم.
- ریو، ج، م، (۲۰۰۵). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سید محمدی، (۱۳۸۷). نشر ویرایش.
- زمانی، غ، (۱۳۷۶). نظریه های انگیزش و کاربرد آن ها در ترویج و آموزش کشاورزی، مجموعه مقالات سمینار علمی ترویج کشاورزی کشور، انتشارات سازمان ترویج کشاورزی.
- زینلی زاده، ل و زینلی زاده، الف، (۱۳۹۱). مهارت آموزی، کارآفرینی و بهره وری مهارت آموختگان. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان. مازندران. ۱۳۹۱.
- سلیمی فر، م، و مرتضوی، س، (۱۳۸۴). سرمایه انسانی و کارآفرینی در رویکرد فنی و حرفه ای (مورد مطالعاتی خراسان). مجله ی دانش و توسعه (علمی-پژوهشی)، شماره هفدهم، نیمه دوم سال ۱۳۸۴.
- صالحی ناغانی، س، (۱۳۷۳). بررسی رابطه بین انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر سال سوم دبیرستان های شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه الزهرا(س).

قارون . (۱۳۸۳). مروری بر برنامه های آموزش فنی و حرفه ای در سطوح متوسطه و عالی در برخی از کشورهای جهان، قسمت اول، تهران، سال اول، شماره نهم.

کلانتری، ع. (۱۳۷۶). مصاحبه. نشریه جوانان روستا. سال ۱. شماره ۱.

محمدی، م. (۱۳۸۲). آموزش کشاورزی، تهران، انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران.

ملکی، ط و رستمی، ف. (۱۳۹۲). مانع ها و راه کارهای مناسب کارآفرینی در آموزش کشاورزی (مورد بررسی مرکز آموزش علمی-کاربردی کشاورزی ماهیدشت). فصلنامه ی پژوهش مدیریت آموزشی آموزش کشاورزی. شماره ی ۲۴.

مولوی، پ، رستمی، خ.، فدایی نایینی، ع و محمدنیا، ح. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر در کاهش انگیزه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران. دوره ۲۵، شماره ۱، ص ۵۳-۵۸.

نجفی، ن، برادران، م. و غنیان، م. (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر ایجاد یادگیری از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، فصلنامه علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۷، شماره ۲، ص ۱۰۳-۹۳.

هرسی، پ و بلانچارد، ک. (۱۳۸۸). مدیریت رفتار سازمانی، کاربرد منابع انسانی، ترجمه علی علاقمند. تهران: انتشارات امیرکبیر.

Bihis-Tolentino, J. (1996). Issue Papers: Institutional strengthening and pro gram management related to rural youth programmes. Rome: FAO, Expert Consultation on Extension rural youth programmes and Sustainable Development.

Sarafino , EP.(1998). Health Psychology. 3 rd. edition USA: John Wiley and Sons. 1998.

Copelland,S.(2004). Classroom Management Techniques. Assessment Criteria. Modified from the Assessment Criteria Benchmarks for Now Mexico Teacher Competencies for Licensure Levels , 1,2,3.

Gangadharappa, N. R., Acker, D. G., Chengappa, P. G., Ganesamoorthi, S., Kumar, S., Sajeer, M. V., Shen, D. (2007). Social capital and ability change mongindian farmers. Retrieve from <http://www.AIAEE.org /attachment/127-vol-14.2>.

Grady, Roberts. T., Dooley, Kim. E., Harln, Juhe. F., & Mmuphrey, Theresa. p. (2006). Competencies and Traits of Successful Agricultural Science Teachers. Journal of career and Technical Education.

Gray, C., and Stark, P.(2007). Essential Teaching Skills. University Sheffield Medi cal.

Harackiewicz,J. Barron,K., and Elliot, A.(1998). Rethinking achievement goals: when are they adaptive for college students and why?. Educational Psychology, 21-33,1.

Huffman, K. (2006). Living Psychology, John Wiley & Sons. Inc.

Littejohn, A. (2008). The tip of the iceberg: Factors affecting learner motivation. RELC Journal, 39(2): 214-225.

McInerney DM, Yeung AS, McInerney V.(2001). Cross-cultural validation of the Inventory of School Motivation (ISM): motivation orientations of navajo and Anglo students. J Appl Meas 2001; 2(2): 135-53.

Pintrich, Paul R., and Dale H. Schunk. (2002). Motivation in Education – theory, research and applications. New Jersey: Merill Prentice Hall.

Quinn, F. M. (2000). Principles and Practice of Nurse Education .4th edition .Italy:nelson thornes.2000.

Rankin, SH and Stallings, KD. (1996). Patient Education , Issues , Principles , Practice . Third edition. USA: 1996.

Robinson, J. S., Garton, B. L., and Terry, R. (2007). Identifying the employability skills needed in the workplace according to supervisors of college of agriculture, food and natural resources graduates. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 57(1), 95-100. Retrieved from <http://pubs.aged.tamu.edu/jsaer/pdf/Vol57/57-01-095.pdf>

Sang H. B. and Jihoon s. (2006). Youth unemployment and the role of career and technical Education: A study of the Korean Labor market, *journal of career and Technical Education Research*. Vol. 31.

Sheila, R. (1994). Analysis factors that place Students at risk. *Educational Research*, 4 (3): 38-42.

Motivation Factors of Vocational Agriculture Trainees to attend Educational Courses in Kermanshah, Iran

T. Maleki¹, K. Moradi², N. Heidari³, M. Motaghi⁴, N. Naderi⁵

- 1- Post Graduate Student of Agricultural Development, Department of Agricultural Extension and Education, Tabriz University. Iran
- 2- Post Graduate Student of Agricultural Development, Department of Agricultural Extension and Education, Razi University. Iran
- 3- Graduate Student, Agricultural Extension and Education, Department of Agricultural Extension and Education, Razi University. Iran
- 4- Graduate Student of Agricultural Extension and Education, Department of Agricultural Extension and Education, Razi University. Iran
- 5- Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Razi University. Iran

Abstract

While the path way to sustain agriculture goes through agricultural vocational education, but, less attention has been paid to motivation of vocational learner. In order to enhance the effectiveness of vocational training, more attention is needed to motivate agricultural vocational participant. The purpose of this descriptive study was to determine the individual and professional motivation of agricultural vocational education trainees. Using the sampling table of Krejcie and Morgan, 115 participants in agricultural vocational training courses (out of 300 trainees) in Kermanshah Technical and Vocational Training Organization, were selected the rough systematic random sampling technique. Results showed that motivational factors indicated by respondents were social engagement, as well as, self-approval. Also, professional motivations were indicated as; vocational skill to attain suitable job in the future, improve in current job situation and up dating skills. Individuals and professional motives of agricultural vocational learners were categorized using ISDM index. Results revealed that there was significant relation between learner s' job and their professional motivation.

Index Terms: Agricultural vocational training, learner, individual motivation, vocational motivation.

Corresponding Author: T. Maleki

Email: T.Maleki@tabrizu.ac.ir

Received: 22/2/2014 ; **Accepted:** 15/10/2014